

O D L U K U
O USVAJANJU PROGRAMA PODRŠKE
ZA SPROVOĐENJE POLJOPRIVREDNE
POLITIKE I POLITIKE RURALNOG
RAZVOJA ZA NOVI PAZAR
ZA 2019. GODINU

Član 1.

Usvaja se Program mera podrške za sprovođenje poljoprivredne politike i politike ruralnog razvoja za Novi Pazar, za 2019. godinu, a na osnovu prethodno dobijene saglasnosti Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede.

Član 2.

Ova Odluka stupa na snagu osmog dana od dana donošenja.

Član 3.

Odluku i Program objaviti u „Službenom listu Grada Novog Pazara“.

Na osnovu člana 13. stav 1. Zakona o podsticajima u poljoprivredi i ruralnom razvoju („Sl. Glasnik RS“, br. 10/2013, 142/2014, 103/15 i 101/16) i Odluke o budžetu za 2018. godinu br. 400/52/18 od 18.12.2018. godine („Sl. glasnik grada Novog Pazara“ br. 7/18 od 19.12.2018.) a na osnovu prethodno dobijene saglasnosti Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede br. 320-00-3793/2019-09 od 17. maja 2019. godine, Skupština grada Novog Pazara, na sednici održanoj 8. jula 2019. godine, donosi

PROGRAM PODRŠKE ZA SPROVOĐENJE POLJOPRIVREDNE POLITIKE I POLITIKE RURALNOG RAZVOJA ZA NOVI PAZAR ZA 2019.GODINU

I. OPŠTE INFORMACIJE I TABELARNI PRIKAZ PLANIRANIH MERA

Analiza postojećeg stanja

Geografske i administrativne karakteristike: Grad Novi Pazar se nalazi u zapadnoj Srbiji, pripada Raškom okrugu zajedno sa opštinama Krljevo, Tutin, Raška, Vrnjačka banja. Graniči se sa opštinama: Sjenica, Tutin, Leposavić, Ivanjica. Novi Pazar je udaljen 270 km od Beograda Ibarskom magistralom. Novi Pazar je jedan od važnijih centara na ibarskoj magistrali, a sa vrlo frekventnim saobraćajnicama povezan je sa Beogradom, Podgoricom i Prištinom. Nalazi se na 25. kilometru trase budućeg autoputa Beograd - južni Jadran. Površina opštine je 742 km² na nadmorskoj visini od 496 metra. Na području grada postoji 99 katastarskih opština i to: KO Novi Pazar, KO Aluloviće, KO Bajevica, KO Banja, KO Bare, KO Batnjik, KO Bekova, KO Bele Vode, KO Boturovina, KO Brđani, KO Brestovo, KO Varevo, KO Vever, KO Vidovo, KO Vitkoviće, KO Vojkoviće, KO Vojniće, KO Vranovina, KO Vučiniće, KO Vučija lokva, KO Golice, KO Goševo, KO Gračane, KO Grubetiće, KO Deževa, KO Dojinoviće, KO Dolac, KO Doljani, KO Dragočevo, KO Drmaniće, KO Žznjeviće, KO Zabrđe, KO Zlatare, KO Ivanča, KO Izbice, KO Javor, KO Janča, KO Jova, KO Kašalj, KO Kovačevo, KO Kožlje, KO Korivnica, KO Kosuriće, KOKruševo, KO Kuzmičevo, KO Leča, KO Lopužnje, KO Lukare, KO Lukarsko Goševo, KO Lukocrevo, KO Miščiće, KO Mur, KO Mur 01, KO Muhovo, KO Negotinac, KO Odojeviće, KO Okosce, KO Osaonica, KO Oholje, KO Pavlje, KO Paralovo, KO Pasji Potok, KO Pilareta, KO Pobrđe, KO Požega, KO Požežina, KO Polokce, KO Pope, KO Postenje, KO Prćenova, KO Pustovlah, KO Radaljica, KO Rajetiće, KO Rajkoviće, KO Rajčinoviće, KO R. Trnava, KO Rakovac, KO Rast, KO Sebečevo, KO Sitniče, KO Skukovo, KO Slatina, KO Smilov laz KO C. Tušimlja, KO Stradovo, KO Sudsko selo, KO Tenkovo, KO Trnava, KO Cokoviće KO Čašić dolac, KO Šavci, KO Šaronje, KO Šitare .

Prirodni uslovi i životna sredina: Na području Novog Pazara dominira brdski tip reljefa, ali su prisutni i planinski predeli, koji se pružaju južnom i severnom stranom teritorije. U neposrednoj blizini se nalaze Pešterska visoravan, Kopaonik, Golija, Mokra gora i Rogozna. Kote terena se kreću od 500-1500 metara nadmorske visine. Poljoprivredni rejon su izdvojeni prema kotama terena. Ravničarsko-dolinski, odnosno stočarsko-ratarski rejon obuhvata terene do 800 metara nadmorske visine na kojima su locirana najkvalitetnija zemljišta bez većih ograničenja za realizaciju poljoprivrednih delatnosti. Planinsko brežuljkasti, odnosno stočarsko-voćarski rejon prostire se središnjim delom planinskog područja, na kojima su najzastupljenija zemljišta V-VII bonitetne klase, pašnjaci, prirodne livade. Ukupna površina zemljišta na području grada Novog Pazara iznosi 18589,66 ha. Prema pedološkoj karti koju je dao Institut za zemljište iz Beograda, na teritoriji grada Novog Pazara, u okviru dve osnovne klase (automorfna i hidromorfna) zastupljena su sledeća zemljišta: smonica, aluvijalno-livadska crnica, gajnjača, gajnjača u lesiviranju, smeđe rudo zemljište na peščaru, deluvijum u opodzoljavanju, erodirano-parapodzolasto zemljište, aluvijalni nanos ilovasti, aluvijalni nanos glinoviti, aluvijalni nanos zabaren i smeđe skeletoidno zemljište na škriljcima. Po zastupljenosti klasa zemljišta, manji deo pripada kategoriji obradivog zemljišta, s obzirom da 90% ukupnih površina grada čine zemljišta IV-VIII klase boniteta, dok se manji deo površina I i III klase boniteta. Klima

- Kompleks fizičko-geografskih uslova na teritoriji grada Novog Pazara uslovljava stvaranje umereno - kontinentalne klime koja se odlikuje većim godišnjim kolebanjima temperature, sa često izraženim ekstremnim temperaturnim vrednostima. Sa stanovišta poljoprivrede, takvi uslovi odgovaraju stočarskoj proizvodnji, kao i proizvodnji voća (šljiva, jabuka) i ratarskih useva (pšenica, kukuruz, ječam, ovas). Vode – Grad Novi Pazara se može pohvaliti brojnim izvoristima termalnih i mineralnih voda a najpoznatiji su Novopazarska banja, Rajčinovička banja, Slatinska, Deževski kiseljak. Takođe na ovoj teritoriji se nalaze slivovi pet reka Raške, Jošanice, Deževske, Ljudske i Trnavice. Šume - Na teritoriji grada Novog Pazara šume se prostiru na 37.565 ha, što čini 51% ukupnih površina teritorije grada. Šume u državnom vlasništvu pokrivaju 10.706 hektara, a šume u privatnom vlasništvu 26,859 hektara. Biljni i životinjski svet - Na osnovu prikazivanja distribucije biodiverziteta prema geografskoj rejonizaciji teritorija, grad Novi Pazar pripada regionu Zapadne Srbije. Biljni svet - Poljoprivredne površine čine oko 50% teritorije grada Novog Pazara, pa je prirodna vegetacija ograničena na delove pod šumom, pašnjacima i livadama. Životinjski svet - Vrste divljih životinja koje preovlađuju su zečevi, lisice, vukovi, divlje svinje. Ptice zajednice uključuju ptice selice kao što su laste i rode. Vrste koje preovlađuju u smislu lova su prepelice i fazani. Riblje zajednice znatno zavise od količine i kvaliteta vode u rekama i potocima.

Stanje i trendovi u ruralnom području

Demografske karakteristike i trendovi: Struktura i broj stanovništva - Prema popisu stanovništva iz 2011. godine, ukupan broj stanovnika grada Novog Pazara iznosi 100.410 stanovnika, procenjen broj stanovnika za 2017. godinu je 105.490, sa prosečnom gustinom naseljenosti od 141 st/km². U strukturi stanovništva, broj stanovnika ispod 17 godina iznosi 29.533, od 15-64 godina 69.606 i od 15-18 godina 6.245 stanovnik. Prosečna starost stanovništva iznosi 33,5 godina. Broj punoletnih stanovnika 72% od ukupnog broja stanovnika. Što se tiče demografskih tendencija, po podacima popisa stanovništva iz 2002. godine ukupan broj stanovnika je 85.996 i to: Aluloviće 362, Bajevica 563, Banja 466, Bare 36, Batnjik 58, Bekova 116, Bele Vode 872, Boturovina 218, Brđani 195, Brestovo 5, Varevo 501, Vever 18, Vidovo 90, Vitkoviće 30, Vojkoviće 36, Vojniće 115, Vranovina 274, Vučiniće 245, Vučja Lokva 15, Golice 64, Gornja Tušimlja 33, Goševo 50, Građanoviće 19, Gračane 28, Grubetiće 259, Deževa 238, Dojinoviće 120, Dolac 87, Doljani 89, Dragočevo 112, Dramiće 80, Žunjeviće 211, Zabrđe 49, Zlatare 12, Ivanča 813, Izbice 1949, Jablanica 27, Javor 18, Janča 332, Jova 21, Kašalj 35, Kovačevo 243, Kožlje 618, Koprivnica 12, Kosuriće 125, Kruševo 486, Kuzmičevo 133, Leča 319, Lopužnje 70, Lukare 489, Lukarsko Goševo 850, Lukocrevo 186, Mišićiće 231, Mur 3462, Muhovo 545, Negotinac 26, Novi Pazar 54604, Odojeviće 50, Okose 36, Osaonica 284, Osoje 966, Oholje 179, Pavlje 178, Paralovo 982, Pasji Potok 42, Pilareta 26, Pobrđe 2176, Požega 523, Požežina 251, Polokce 117, Pope 83, Postenje 3471, Prćenova 159, Pusta Tušimlja 53, Pustovlah 28, Radaljica 152, Rajetiće 63, Rajkoviće 29, Rajčinoviće 537, Rajčinovička Trnava 208, Rakovac 21, Rast 51, Sebečevo 897, Sitniće 778, Skukovo 23, Slatina 297, Smilov Laz 8, Srednja Tušimlja 40, Stradovo 19, Sudsko Selo 87, Tenkovo 89, Trnava 694, Tunovo 128, Hotkovo 193, Cokoviće 20, Čašić Dolac 76, Šavci 247, Šaronje 398, Štitare 77 a prema popisu iz 2011. godine ukupan broj stanovnika 100.410 i to: Aluloviće 314, Bajevica 537, Banja 566, Bare 39, Batnjik 79, Bekova 79, Bele Vode 893, Boturovina 198, Brđani 137, Brestovo 0, Varevo 604, Vever 9, Vidovo 91, Vitkoviće 36, Vojkoviće 20, Vojniće 197, Vranovina 284, Vučiniće 146, Vučja Lokva 7, Golice 48, Gornja Tušimlja 18, Goševo 30, Građanoviće 11, Gračane 19, Grubetiće 148, Deževa 288, Dojinoviće 49, Dolac 66, Doljani 127, Dragočevo 86, Dramiće 50, Žunjeviće 363, Zabrđe 41, Zlatare 9, Ivanče 1038, Izbice 1596, Jablanica 17, Javor 9, Janča 526, Jova 15, Kašalj 19, Kovačevo 240, Kožlje 577, Koprivnica 86, Kosuriće 90, Kruševo 425, Kuzmičevo 99, Leča 327, Lopužnje 36, Lukare 415, Lukarsko Goševo 757, Lukocrevo 132, Mišićiće 202, Mur 4169, Muhovo 705, Negotinac 10, Novi Pazar 66527, Odojeviće 15, Okose 26, Osaonica 146, Osoje 1686, Oholje 134, Pavlje 134, Paralovo 1333, Pasji Potov 13, Pilareta 6, Pobrđe 2889, Požega 513, Požežina 144, Polokce 83, Pope 69, Postenje 3930, Prćenova 177, Pusta Tušimlja 18, Pustovlah 6, Radaljica 99, Rajetiće 30, Rajkoviće 17, Rajčinoviće 659,

Na osnovu člana 13. stav 1. Zakona o podsticajima u poljoprivredi i ruralnom razvoju („Sl. Glasnik RS“, br. 10/2013, 142/2014, 103/15 i 101/16) i Odluke o budžetu za 2018. godinu br. 400/52/18 od 18.12.2018. godine („Sl. glasnik grada Novog Pazara“ br. 7/18 od 19.12.2018.) a na osnovu prethodno dobijene saglasnosti Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede br. 320-00-3793/2019-09 od 17. maja 2019. godine, Skupština grada Novog Pazara, na sednici održanoj 8. jula 2019. godine, donosi

PROGRAM PODRŠKE ZA SPROVOĐENJE POLJOPRIVREDNE POLITIKE I POLITIKE RURALNOG RAZVOJA ZA NOVI PAZAR ZA 2019.GODINU

I. OPŠTE INFORMACIJE I TABELARNI PRIKAZ PLANIRANIH MERA

Analiza postojećeg stanja

Geografske i administrativne karakteristike: Grad Novi Pazar se nalazi u zapadnoj Srbiji, pripada Raškom okrugu zajedno sa opštinama Krljevo, Tutin, Raška, Vrnjačka banja. Graniči se sa opštinama: Sjenica, Tutin, Leposavić, Ivanjica. Novi Pazar je udaljen 270 km od Beograda Ibarskom magistralom. Novi Pazar je jedan od važnijih centara na ibarskoj magistrali, a sa vrlo frekventnim saobraćajnicama povezan je sa Beogradom, Podgoricom i Prištinom. Nalazi se na 25. kilometru trase budućeg autoputa Beograd - južni Jadran. Površina opštine je 742 km² na nadmorskoj visini od 496 metra. Na području grada postoji 99 katastarskih opština i to: KO Novi Pazar, KO Aluloviće, KO Bajevica, KO Banja, KO Bare, KO Batnjik, KO Bekova, KO Bele Vode, KO Boturovina, KO Brđani, KO Brestovo, KO Varevo, KO Vever, KO Vidovo, KO Vitkoviće, KO Vojkoviće, KO Vojniće, KO Vranovina, KO Vučiniće, KO Vučija lokva, KO Golice, KO Goševo, KO Gračane, KO Grubetiće, KO Deževa, KO Dojinoviće, KO Dolac, KO Doljani, KO Dragočevo, KO Drmaniće, KO Žznjeviće, KO Zabrdje, KO Zlatare, KO Ivanča, KO Izbice, KO Javor, KO Janča, KO Jova, KO Kašalj, KO Kovačevo, KO Kožlje, KO Korivnica, KO Kosuriće, KOKruševo, KO Kuzmićevo, KO Leča, KO Lopužnje, KO Lukare, KO Lukarsko Goševo, KO Lukocrevo, KO Mišićiće, KO Mur, KO Mur 01, KO Muhovo, KO Negotinac, KO Odojeviće, KO Okosce, KO Osaonica, KO Oholje, KO Pavlje, KO Paralovo, KO Pasji Potok, KO Pilareta, KO Pobrđe, KO Požega, KO Požežina, KO Polokce, KO Pope, KO Postenje, KO Prćenova, KO Pustovlah, KO Radaljica, KO Rajetiće, KO Rajkoviće, KO Rajčinoviće, KO R. Trnava, KO Rakovac, KO Rast, KO Sebečevo, KO Sitniće, KO Skukovo, KO Slatina, KO Smilov laz KO C. Tušimlja, KO Stradovo, KO Sudsko selo, KO Tenkovo, KO Trnava, KO Cokoviće KO Čašić dolac, KO Šavci, KO Šaronje, KO Šitare .

Prirodni uslovi i životna sredina: Na području Novog Pazara dominira brdski tip reljefa, ali su prisutni i planinski predeli, koji se pružaju južnom i severnom stranom teritorije. U neposrednoj blizini se nalaze Pešterska visoravan, Kopaonik, Golija, Mokra gora i Rogozna. Kote terena se kreću od 500-1500 metara nadmorske visine. Poljoprivredni rejonu su izdvojeni prema kotama terena. Ravničarsko-dolinski, odnosno stočarsko-ratarski rejon obuhvata terene do 800 metara nadmorske visine na kojima su locirana najkvalitetnija zemljišta bez većih ograničenja za realizaciju poljoprivrednih delatnosti. Planinsko brežuljkasti, odnosno stočarsko-voćarski rejon prostire se središnjim delom planinskog područja, na kojima su najzastupljenija zemljišta V-VII bonitetne klase, pašnjaci, prirodne livade. Ukupna površina zemljišta na području grada Novog Pazara iznosi 18589,66 ha. Prema pedološkoj karti koju je dao Institut za zemljište iz Beograda, na teritoriji grada Novog Pazara, u okviru dve osnovne klase (automorfna i hidromorfna) zastupljena su sledeća zemljišta: smonica, aluvijalno-livadiska crnica, gajnjača, gajnjača u lesiviranju, smeđe rudo zemljište na peščaru, deluvijum u opodzoljavanju, erodirano-parapodzolasto zemljište, aluvijalni nanos ilovasti, aluvijalni nanos glinoviti, aluvijalni nanos zabaren i smeđe skeletoidno zemljište na škriljcima. Po zastupljenosti klasa zemljišta, manji deo pripada kategoriji obradivog zemljišta, s obzirom da 90% ukupnih površina grada čine zemljišta IV-VIII klase boniteta, dok se manji deo površina I i III klase boniteta. Klima

Višegodišnji zasadi: Na osnovu sastava i konfiguracije zemljišta Novi Pazar ima predispozicije za razvoj voćarstva, pre svega šljive i jabuka a u porastu je uzgoj malina, što doprinosi ruralnom razvoju i ekonomskom osnaživanju poljoprivrednih proizvođača. Po podacima popisa poljoprivrede 2012. na teritoriji grada Novog Pazara se pod voćnjacima nalazi 1178ha, od toga pod ekstenzivnom proizvodnjom 951,7ha. Pod vinogradima se nalazi manje od 1,5 ha zemljišta na celokupnoj teritoriji grada . Najznačajnije voćarske kulture su: Šljiva – 163,2 ha; Jabuka – 55,3 ha; Kruška – 3 ha; Orah – 3,7 ha; Lešnik – 0,4 ha; Breskva – 0,1ha ,Trešnja 0,3ha, maline 20 ha.

Stočni fond: Grad Novi Pazar je teritorija sa značajnom tradicijom u stočarskoj proizvodnji, naročito kada se radi o govedarstvu, prema podacima popisa oko 40% raspoloživog poljoprivrednog zemljišta je pod livadama i pašnjacima. Na ovom području izražena su dva osnovna klimatska tipa: umereno kontinentalna klima i visinska planinska klima sa izrazito hladnim zimama. Po svom geografskom i reljefnom položaju ovo područje predstavlja povoljan teren za intezivnu stočarsku proizvodnju. Tu se pre svega misli na proizvodnju kravnjeg mleka i junećeg i jagnječeg mesa. Očuvana životna sredina čini osnovu za proizvodnju zdrave hrane. Osnovni proizvodi su paprika u pavlaci, pršuta i sudžuk, med. Prema podacima iz popisa poljoprivrede 2012. godine, na teritoriji grada se gaji oko 9.645 grla goveda, zatim 3.304 svinja, 16.091 ovaca, 49.368 živine i pčelinje društvo.

Mehanizacija, oprema i objekti: Poljoprivredna gazdinstva na teritoriji Novog Pazara poseduju uglavnom zastarelu mehanizaciju, neadekvatnu što zbog materijalne nemogućnosti za nabavku nove mehanizacije kao i zbog konfiguracije terena moguća je primena samo manjih mašina. Uglavnom se ide na udruživanje i nabavku mehanizacije preko Udruženja poljoprivrednika koju mogu da koriste svi članovi Udruženja. Poljoprivredna gazdinstva na teritoriji Novog Pazara prema popisu poljoprivrede iz 2012.godine poseduju: Objekte za smeštaj životinja: za goveda 9645, za svinje 3304, za kokoške 49368, za ovce 16091; Objekte za smeštaj poljoprivrednih proizvoda: koševi za kukuruz 237 kapaciteta 3191m³; ambari 354 kapaciteta 6628m³; sušare 44 kapaciteta 415 m³; objekte za silažu 7 kapaciteta 550 m³; staklenici 4; plastenici 452; objekti za smeštaj mašina i opreme 665 kapaciteta 29200 m².

Tabela br. 1 -Mašine i oprema na gazdinstvima   *Izvor: Popis poljoprivrede 2012.godine*

Redni broj	Mašine i oprema	Broj
1.	Traktori	3300
2.	Kombajni	37
3.	Berači kukuruza	6
4.	Plugovi	1614
5.	Tanjirače	68
6.	Drljače	1222
7.	Setvospremači	7
8.	Rotofreze	552
9.	Rasturači mineralnog đubriva	39
10.	Rasturači stajnjaka	35
11.	Sejalice	118
12.	Prskalice	312
13.	Traktorske prskalice	1106
14.	Kosilice	1822

Radna snaga: Na teritoriji grada Novog Pazara, po podacima popisa poljoprivrede 2012. godine, članovi poljoprivrednih gazdinstava broje 4.938 lica, od čega 4.348 lica muškog i 590 lica ženskog pola. Na porodičnim poljoprivrednim gazdinstvima je evidentirano 7.487 lica i to 4.714 muškaraci 2.773 žena. Poljoprivredna gazdinstva-pravna lica imaju 8 članova, 8 lica muškog roda. Od ukupnog broja lica, članova poljoprivrednog gazdinstva, 4.938 lica su nosioci gazdinstva, dok su 7.487 lica članovi porodice i rođaci koji na poljoprivrednim gazdinstvima obavljaju poljoprivrednu delatnost. Na poljoprivrednim gazdinstvima grada Novog Pazara godišnje se angažuje ukupno 3.265 radne jedinice.

Struktura poljoprivrednih gazdinstava: Kada se govori o strukturi poljoprivrednih gazdinstava, može se reći da na teritoriji grada dominiraju relativno mala gazdinstva koja uglavnom nemaju određenu specijalnost. Najčešće članovi tih gazdinstava ostvaruju i prihode od drugih delatnosti, iz radnog odnosa, samostalne delatnosti ili penzija iz radnog odnosa. Mali je broj poljoprivrednih gazdinstava kojima je poljoprivreda jedina delatnost. Prema popisu poljoprivrede iz 2012. godine struktura poljoprivrednih gazdinstava prema broju uslovnih grla je sledeća: Broj uslovnih grla

	5-9	10-14	15-19
20 - 49	4215	650	138
50 - 99			
100 - 499			
ukupno broj gazdinstava	4215	650	138
32			
7			
2			
-			
5044 % od ukupnog broja	83,56	12,88	
2,73			
0,63			
0,14			
0,04			
-			
100			

U Tabeli 2. prikazana je struktura poljoprivrednih gazdinstava grada Novog Pazara prema površini obrađenog zemljišta. Analizom gornjih tabela, dolazi se do zaključka da najveći deo gazdinstava obrađuje manje od 5ha zemljišta. Takođe najveći procenat gazdinstava na svom gazdinstvu ima manje od 5 uslovnih grla stoke. Prethodne teze govore u korist konstatacije o malom obimu poljoprivredne proizvodnje u većini gazdinstava.

Tabela br. 2 -Struktura poljoprivrednih gazdinstava prema površini obrađivanog zemljišta Izvor: Popis poljoprivrede 2012.godine

	Ukupno	Bez zemljišta	< 1 ha	> 1 ha < 2 ha	> 2 ha < 5 ha	>5 ha < 10 ha
PG	5044	12	1173	1165	1667	751
Ha	19951	/	776	1731	5462	5192

Proizvodnja poljoprivrednih proizvoda: Proizvodnja poljoprivrednih proizvoda se zaniva uglavnom na stočarstvu i ratarstvu, a manje na proizvodima voćarstva. Stepenn finalizacije poljoprivrednih proizvoda je nizak i najčešće se radi o primarnoj proizvodnji poljoprivrednih proizvoda. Razlog za to je nedostatak preradnih kapaciteta kao i nedovoljna tržišna orijentacija samih proizvođača.

Zemljoradničke zadruge i udruženja poljoprivrednika: Na teritoriji grada ima registrovano udruženje poljoprivrednika Međuopštinska unija poljoprivrednih udruženja "MOUPU" koja u svom sastavu ima 22 udruženja poljoprivrednika i 2 udruženja pčelara, sa ukupno 1018 članova, koje aktivno funkcioniše na teritoriji grada i posluje kao neprofitna organizacija sa ciljem unapređenja poljoprivredne proizvodnje u oblasti ratarstva, povrtarstva, voćarstva, stočarstva i pčelarstva. "MOUPU" je vrlo aktivna u svom radu, konkurisali su u saradnji sa Gradskom upravom Novi Pazar kod međunarodnih organizacija EU PROGRES, TIKa za nabavku mehanizacije, sistema za navodnjavanje, sadnica malina, košnica, rojeva i ostale opreme za pčelare i dr. Takođe, tesno saraduju sa Poljoprivrednom stručnom službom Novi Pazar. Na teritoriji grada ima registrovano i 7 zemljoradničkih zadruga sa šifrom delatnosti uglavnom uzgoj muznih krava, manje gajenje žita i prerade mleka.

Transfer znanja i informacija: Grad Novi Pazar je u prethodnom periodu preduzima niz mera kako bi omogućio efikasan transfer znanja i informacija iz oblasti poljoprivrede. Taj trend će biti nastavljen i u budućnosti. Već tradicionalno poljoprivrednici sa teritorije grada imaju mogućnost posete Novosadskom Sajmu poljoprivrede u organizaciji gradske uprave, posete opštinama koje imaju primat u proizvodnji malina radi praktičnog rada na terenu i upoznavanja sa svim novinama. Pored toga, svake godine organizuju se predavanja iz svih oblasti poljoprivrede, sa posebnim osvrtom na setvu. Novopazarskim poljoprivrednicima su na raspolaganju stručna lica odeljenja za privredu, gradske uprave grada Novog Pazara. Uz pomoć Poljoprivredne savetodavne i stručne službe vrši se procena zemljišta za uzgoj novih kultura, pre svega malina i uspešno su zasađeni malinjaci uz pomoć grada i donatora, ove godine je prvi put zasađena i plantaža šipurka. Tako da se svake godine ide na praćenje stanja i uvođenje novina.

TABELARNI PRIKAZ PLANIRANIH MERA I
FINANSIJSKIH SREDSTAVA

Tabela 1. Mere direktnih plaćanja

Redni broj	Naziv mere	Šifra mere	Planirani budžet za tekuću godinu bez prenetih obaveza (u RSD)	Iznos posticaja po jedinici mere (apsolutni iznos u RSD)	Iznos podsticaja po korisniku (%) (npr. 30%, 50%, 80%)	Maksimalni iznos podrške po korisniku (ako je definisan) (RSD)	Prenete obaveze
1	Kreditna podrška	100.2	1.034.040,00	0,00	100	0,00	0,00
	UKUPNO		1.034.040,00				

Redni broj	Naziv mere	Šifra mere	Planirani budžet za tekuću godinu bez prenetih obaveza (u RSD)	Iznos podsticaja po korisniku (%) (npr. 30%, 50%, 80%)	Maksimalni iznos podrške po korisniku (ako je definisan) (RSD)	Prenete obaveze
1	Investicije u fizičku imovinu poljoprivrednih gazdinstava	101	9.465.960,00	80	0,00	0,00
	UKUPNO		9.465.960,00			

Tabela 4. Posebni podsticaji

Tabela 5. Mere koje nisu predviđene u okviru mera direktnih plaćanja, mera kreditne podrške, mera ruralnog razvoja i posebnih podsticaja

Redni broj	Naziv mere	Šifra mere	Planirani budžet za tekuću godinu bez prenetih obaveza (u RSD)	Iznos posticaja po jedinici mere (apsolutni iznos u RSD)	Iznos podsticaja po korisniku (%) (npr. 30%, 50%, 80%)	Maksimalni iznos podrške po korisniku (ako je definisan) (RSD)	Prenete obaveze
	UKUPNO						

Budžet	Vrednost u RSD
Ukupan iznos sredstava iz budžeta AP/JLS planiranih za realizaciju Programa podrške za sprovođenje poljoprivredne politike i politike ruralnog razvoja (bez prenetih obaveza)	10.500.000,00
Planirana sredstva za direktna plaćanja	0,00
Planirana sredstva za kreditnu podršku	1.034.040,00
Planirana sredstva za podsticaje merama ruralnog razvoja	9.465.960,00
Planirana sredstva za posebne podsticaje	0,00
Planirana sredstva za mere koje nisu predviđene u okviru mera direktnih plaćanja, kreditne podrške i u okviru mera ruralnog razvoja	0,00
Prenete obaveze	0,00

Ciljna grupa i značaj promene koja se očekuje za korisnike: Korisnici mera podrške iz Programa su registrovana poljoprivredna gazdinstva grada Novog Pazara, tj. registrovana poljoprivredna gazdinstva čije je sedište/adresa na teritoriji grada Novog Pazara i koja poljoprivrednu proizvodnju obavljaju na teritoriji grada Novog Pazara. Pored toga, ciljna grupa su i pravna lica koja se bave poljoprivrednom proizvodnjom i razvojem poljoprivrede na teritoriji grada Novog Pazara (udruženja, zadruge, stručne službe i sl.). Ovaj Program treba za cilj da ima unapređenje poljoprivredne proizvodnje u gradu Novom Pazaru kroz unapređenje postojećih i usvajanje novih znanja i veština iz oblasti poljoprivrede, poboljšanje konkurentnosti i efikasnosti proizvodnje, poboljšanje genetske osnove u govedarstvu, stimulisanje udruživanja, smanjenje nezaposlenosti, a ostvarenjem svih tih ciljeva i poboljšanje kvaliteta života u selima.

Informisanje korisnika o mogućnostima koje pruža Program podrške za sprovođenje poljoprivredne politike i politike ruralnog razvoja: Stanovništvo grada Novog Pazara, potencijalni korisnici podsticajnih mera iz Programa biće informisano u najvećem obimu putem sredstava javnog informisanja, kroz konkurse i javne pozive za raspodelu sredstava predviđenih pojedinačnim merama. Konkursi i javni pozivi biće objavljivani sredstvima javnog informisanja na zvaničnom sajtu grada, oglasnoj tabli gradske uprave i oglasnim tablama mesnih kancelarija.

Monitoring i evaluacija: Praćenje realizacije Programa vršiće stručne službe gradske uprave grada Novog Pazara. Rezultati za svaku od mera sadržanih u programu biće ocenjeni na osnovu indikatora detaljnije obrazloženih u sledećem poglavlju.

II. OPIS PLANIRANIH MERA

2.1. Naziv i šifra mere: 100.2 Kreditna podrška

2.1.1. Obrazloženje: Poljoprivredna proizvodnja se najčešće obavlja na granici rentabilnosti . Korišćenje kredita za finansiranje poljoprivredne proizvodnje dodatno opterećuje cenu proizvoda zbog troškova kamate na kredite, te negativno utiče na cenovnu konkurentnost poljoprivrednih proizvoda. Kako bi delimično predupredila ovaj problem gradska uprava Novog Pazara kroz ovu meru na sebe preuzima troškove kamata za poljoprivredne kredite koje dospevaju na plaćanje u 2019. godini. Opština će sufinansirati zahteve korisnika u kojima će biti isključivo jedan ugovor o poljoprivrednom kreditu sklopljen sa bankom. Za ovu meru predviđena su sredstva u iznosu od 1.034 040,00 dinara.

2.1.2. Ciljevi mere: Opšti ciljevi: -Modernizacija proizvodnje; -Poboljšanje konkurentnosti; -Povećanje produktivnosti. Specifični ciljevi -Olakšano finansiranje proširenja, intenziviranja i modernizacije proizvodnje.

2.1.3. Veza mere sa nacionalnim programima za ruralni razvoj i poljoprivredu: Mera je sadržana u NPP .

2.1.4. Krajnji korisnici: Fizička lica upisana u registar poljoprivrednih gazdinstava.

2.1.5. Ekonomska održivost: Za realizaciju ove mere nije potrebno podnositi biznis plan ili projekat o ekonomskoj održivosti ulaganja.

2.1.6. Opšti kriterijumi za korisnike: • Da budu nosioci registrovanog poljoprivrednog gazdinstva sa teritorije grada Novog Pazara; • Da poljoprivrednu proizvodnju obavljaju na teritoriji grada Novog Pazara; • Da imaju Ugovor o poljoprivrednom kreditu sa bankom.

2.1.7. Specifični kriterijumi: Da kamata po predmetnom kreditu, u određenom delu ili u celosti, dospeva u 2019. godini.

2.1.8. Lista investicija u okviru mere:

Šifra investicije	Naziv investicije
100.2.1	Sufinansiranje kamata za poljoprivredne kredite

2.1.9. Kriterijumi selekcije:

2.1.10. Intenzitet pomoći: Grad Novi Pazar će snositi troškove kamate po kreditu za poljoprivredne kredite koji na naplatu dospevaju u 2019. godini

2.1.11. Indikatori/pokazatelji:

Redni broj	Naziv pokazatelja
1	Broj podnetih zahteva
2	Broj odbijenih zahteva
3	Broj poljoprivrednih gazdinstava koja su bila korisnici
4	Procenat realizacije sredstava planiranih za ovu meru

2.1.12. Administrativna procedura: Realizaciju ove mere sprovodiće stručne službe gradske uprave . Javni poziv za prijavljivanje za sufinansiranje kamate za poljoprivredne kredite biće objavljen u sredstvima javnog informisanja, na sajtu grada Novog Pazara, na oglasnim tablama GU i mesnih kancelarija. Prijem zahteva biće vršen na pisarnici gradske uprave Novog Pazara, popunjavanjem prijavnog obrasca u periodu od dana objavljivanja do 15.decembra 2019.godine ili do utroška sredstava predviđenih za ovu namenu. Zahtev treba da sadrži sledeću dokumentaciju: • Dokaz o aktivnom statusu poljoprivrednog gazdinstva; • Fotokopiju lične karte nosioca gazdinstva; • Fotokopiju kartice tekućeg računa; • Fotokopiju Ugovora o poljoprivrednom kreditu ; • Plan otplate kredita. Nakon prijema i obrade Zahteva, sklopiće se Ugovor između korisnika podsticajnih sredstava i Načelnika gradske uprave, koji će definisati prava i obaveze obe ugovorne strane. Prenos sredstava biće vršen u iznosu kamata koje dospevaju na naplatu u 2019. godini, u skladu sa planom otplate kredita, a po dostavljanju dokaza o izmirenju obaveza prema kreditu od strane podnosioca zahteva za podsticajna sredstva.

2.2. Naziv i šifra mere: 101 Investicije u fizičku imovinu poljoprivrednih gazdinstava

2.2.1. Obrazloženje: Da bi poljoprivredna gazdinstva grada Novog Pazara bila konkurentna na tržištu poljoprivrednih proizvoda neophodno je da imaju konkurentan proizvod i po pitanju obima proizvodnje i kvaliteta. Da bi se ovi zahtevi ispoštovali potrebne su stalne investicije u proširenje i modernizaciju proizvodnje. - Sektor stočarstvo Brdsko- planinsko područje karakteristično je za razvoj stočarstva, ova mera podsticaja koristila bi se za nabavku mašina i opreme za pripremu stočne hrane kao i ostala nabavka mašina za stočarstvo. Za ovu namenu predviđeno je 3.579.200,00 dinara. - Sektor voćarstvo i povrtarstvo Grad Novi Pazar ima povoljne uslove za razvoj voćarstva i povrtarstva, ali ove proizvodnje karakteriše mala, nespecijalizovana proizvodnja, sa ne baš jasnom tržišnom orijentacijom, neadekvatna opremljenost mehanizacijom primenjivom na brdsko-planinskom području. Na teritoriji grada u eksploataciji je 1178 ha voćnjaka, od čega je preko 80 % ekstenzivna proizvodnja. Najveće površine su pod šljivom, koja se u najvećem delu preradi na gazdinstvima, dok se mali deo proda u svežem stanju. Ova mera ima za cilj da pomogne proizvođačima da nabavkom novih mašina i opreme poveća obim i podigne kvalitet i intenzivnost proizvodnje u voćarstvu i povrtarstvu. Za ovu namenu je opredeljeno 5.366.760,00 dinara, i to za sektor voćarstva dinara 419.200,00 i za sektor povrtarstvo 4.947.560,00 dinara. - Sektor pčelarstvo Pčelarstvo predstavlja atraktivnu poljoprivrednu delatnost, koja poslednjih godina počinje da dobija jasno tržišno usmerenje, naročito ka stranim tržištima. Med sa ovih područja je okarakterisan kao med visokog kvaliteta i Grad Novi Pazar će kroz učešće u troškovima nabavke pčelarske opreme pokušati da animira što više ljudi za ovaj vid privređivanja. Za ovu namenu opredeljena su sredstva u iznosu od 520.000,00 dinara.

2.2.2. Ciljevi mere: Opšti ciljevi: -Modernizacija proizvodnje; -Poboljšanje konkurentnosti; - Smanjenje nezaposlenosti; -Povećanje dohotka građana kroz bavljenje ovim delatnostima. Specifični ciljevi po sektorima Sektor stočarstvo -povećanje proizvodnje mleka i mesa Sektor voće i povrće -

Povećanje površina pod voćnjacima -Intenziviranje voćarske proizvodnje -Proširenje obima povrtarske proizvodnje i povećanje kvaliteta proizvoda, intenziviranje povrtarske proizvodnje. Sektor pčelarstvo -Povećanje proizvodnje meda

2.2.3. Veza mere sa nacionalnim programima za ruralni razvoj i poljoprivredu: Mera je sadržana u NPRR.

2.2.4. Krajnji korisnici: Fizička lica upisana u registar poljoprivrednih gazdinstava.

2.2.5. Ekonomska održivost: Za realizaciju ove mere nije potrebno podnositi biznis plan ili projekat o ekonomskoj održivosti ulaganja.

2.2.6. Opšti kriterijumi za korisnike: Da su nosioci registrovanih poljoprivrednog gazdinstva sa teritorije grada Novog Pazara, koja poljoprivrednu proizvodnju obavljaju na teritoriji grada Novog Pazara .

2.2.7. Specifični kriterijumi: U sektoru proizvodnje mleka prihvatljivi korisnici treba da : 1)u RPG imaju prijavljen stočni fond (podatke o vrsti životinja i broju gazdinstva (HID) na kojim se drže ili uzgajaju; 2) Imaju u svom vlasništvu , odnosno u vlasništvu člana registrovanog poljoprivrednog gazdinstva, 1-19 mlečnih krava; 3) U slučaju nabavke novih mašina i opreme za navodnjavanje, imaju u svom vlasništvu, odnosno u vlasništvu člana registrovanog poljoprivrednog gazdinstva maksimalno do 100 mlečnih krava; 4) U slučaju kada se radi o nabavci kvalitetnih priplodnih grla, na kraju investicije imaju u svom vlasništvu , odnosno u vlasništvu člana registrovanog poljoprivrednog gazdinstva :3-100 krava mlečnih rasa. U sektoru proizvodnje mesa prihvatljivi korisnici treba da : 1)U RPG imaju prijavljen stočni fond (podatke o odgovarajućoj vrsti životinja i broju gazdinstva (HID) na kojima se drže ili uzgajaju); 2) U Registru objekata, odnosno odobrenih objekata (u skladu sa posebnim propisom kojim se uređuje registracija, odnosno odobravanje objekata za ugoj, držanje i promet životinja) imaju registrovane, odnosno odobrene objekte sa kapacitetima za tov/ugoj: manje od 20 junadi i/ili manje od 150 grla ovaca/koza i /ili manje od 30 krmača i/ili manje od 100 tovljenika svinja u turnusu i/ili od 1.000- 3.999 brojlera u turnusu; 3) U slučaju kada se radi o nabavci kvalitetnih priplodnih grla, na kraju investicije imaju u svom vlasništvu, odnosno u vlasništvu člana registrovanog poljoprivrednog gazdinstva:5-100 tovnih rasa, ili 10-300 grla ovaca/koza, ili 10-400 grla svinja. U sektoru pčelarstva prihvatljivi korisnici treba da : 1)imaju 5-500 košnica prijavljenih u Centralnoj bai podataka o obeležavanju životinja kod Uprave za veterinu. U sektoru proizvodnje voća, grožđa, povrća, hmelja i cveća prihvatljivi korisnici treba da:

1) u RPG imaju upisano poljoprivredno zemljište pod proizvodnjom odgovarajućih biljnih kultura; 2)imaju: manje od 2 ha jagodičastog voća i hmelja; odnosno manje od 5 ha drugog voća, odnosno 0,1-50 ha cveća, odnosno 0,2-100 ha vinove loze. 3) slučaju podizanja novih ili obnavljanja postojećih (krčenje i podizanje) proizvodnih (sa naslonom) i matičnih zasada voćaka i vinove loze prihvatljivi korisnici su poljoprivredna gazdinstva koja na kraju investicije imaju u svom vlasništvu, odnosno u vlasništvu člana RPG: 0,1-50 ha jagodastih vrsta voćaka , 0,3-100 ha drugog voća, 0,2-100 ha vinove loze 4)Prihvatljivi korisnici su poljoprivredna gazdinstva koja na kraju investicije imaju u svom vlasništvu manje od 0,5 ha platenika ili manje od 3 ha proizvodnje povrća na otvorenom prostoru 5) Za investicije veane za proizvodnju grožđa, budu upisani i u Vinogradarski registar, u skladu sa zakonom kojim se uređuje oblast vinogradarstva i vinarstva; 6) za investicije veane za proizvodnju sadnog materijala , budu upisani i u Registar proizvođača sadnog materijala, u skladu sa zakonom kojim se uređuje oblast proizvodnje sadnog materijala.

Šifra investicije	Naziv investicije
101.1.11	Mašine za đubrenje zemljišta
101.1.4	Mašine i oprema za rukovanje i transport čvrstog, polutečnog i tečnog stajnjaka (transporteri za stajnjak; uređaji za mešanje polutečnog i tečnog stajnjaka; pumpe za pražnjenje rezervoara; separatori za polutečni i tečni stajnjak; mašine za punjenje tečnog stajnjaka
101.1.5	Mašine i oprema za pripremu stočne hrane, za hranjenje i napajanje životinja (mlinovi i blenderi/mešalice za pripremu stočne hrane; oprema i dozatori za koncentrovanu stočnu hranu; ekstraktori; transporteri; miks prikolice i dozatori za kabastu stočnu hranu;
101.2.5	Mašine i oprema za skladištenje i pripremu stočne hrane, za hranjenje i pojenje životinja (mlinovi i blenderi/mešalice za pripremu stočne hrane; oprema i dozatori za koncentrovanu stočnu hranu; ekstraktori; transporteri; miks prikolice i dozatori za kabastu st
101.4.16	Nabavka opreme za orezivanje, drobljenje, sečenje i uklanjanje ostataka nakon rezidbe voćnih vrsta
101.4.19	Mašine za primarnu obradu zemljišta
101.4.22	Mašine za setvu
101.4.23	Mašine za sadnju
101.4.24	Mašine za zaštitu bilja
101.4.25	Mašine za ubiranje odnosno skidanje useva
101.4.28	Mašine, uređaji i oprema za navodnjavanje useva
101.6.2	Nabavka opreme za pčelarstvo

2.2.9. Kriterijumi selekcije:

Redni broj	Tip kriterijuma za izbor	Da/Ne	Bodovi
1	Član Međupštinske unije poljoprivrednih udruženja"MOUPU"	da	20

2.2.10. Intenzitet pomoći: Maksimalno učešće podsticajnih sredstava Opštine u ukupnim investicijama je 80%.

2.2.11. Indikatori/pokazatelji:

Redni broj	Naziv pokazatelja
1	Broj korisnika podsticajnih sredstava
2	Broj podnetih zahteva
3	Broj zasađenih sadnica voća
4	Procenat utrošenosti planiranih sredstava
5	Broj odbijenih zahteva
6	Broj pčelara- korisnika podsticajnih sredstava

2.2.12. Administrativna procedura: Realizaciju ere za sva četiri sektora sprovodiće stručne službe gradske uprave grada Novog Pazara. Na osnovu Javnog poziva, koji će raspisati gradska uprava, biće organizovan prijem Zahteva popunjavanjem prijavnog obrasca na pisarnici gradske uprave u periodu od dana objavljivanja do 15.decembra 2018.godine ili do utroška sredstava predviđenih za ovu namenu. Javni poziv će detaljnije definisati potrebnu dokumentaciju, kao i ostale uslove za korišćenje podsticajnih sredstava. Nakon prijema i obrade zahteva, sklapaće se ugovor o sufinansiranju između načelnika gradske uprave i korisnika podsticajnih sredstava. Takođe će biti raspisani Javni pozivi za nabavku mehanizacije i vršiti isplata direktno dobavljaču.

III. IDENTIFIKACIONA KARTA

Tabela: Opšti podaci i pokazatelji

Naziv pokazatelja	Vrednost, opis pokazatelja	Izvor podatka i godina
OPŠTI PODACI		
Administrativni i geografski položaj		
Autonomna pokrajina		rzs*
Region	Šumadija i	rzs*
Oblast	Raška	rzs*
Grad ili opština	Grad Novi Pazar	rzs*
Površina	742 km ²	rzs*
Broj naselja	99	rzs*
Broj katastarskih opština	99	rzs*
Broj područja sa otežanim uslovima rada u poljoprivredi (POURP)	99	
Demografski pokazatelji		
Broj stanovnika	104674	rzs**
Broj domaćinstava	23584	rzs*
Gustina naseljenosti (broj stanovnika/površina, km ²)	141	
Promena broja stanovnika 2011:2002 (2011/2002*100 - 100)	+14414	rzs**
- u ruralnim područjima AP/JLS	/	rzs**
Stanovništvo mlađe od 15 godina (%)	23,61	rzs**
Stanovništvo starije od 65 godina (%)	8,48	rzs**
Prosečna starost	33,50	rzs*
Indeks starenja	48	rzs*
Bez školske spreme i sa nepotpunim osnovnim obrazovanjem (%)	5 %	rzs*
Osnovno obrazovanje (%)	37 %	rzs*
Srednje obrazovanje (%)	47 %	rzs*
Više i visoko obrazovanje (%)	11 %	rzs*
Poljoprivredno stanovništvo u ukupnom broju stanovnika (%)	12 %	Procena
Prirodni uslovi		
Reljef (ravničarski, brežuljkasti, brdski, planinski)	Brdsko-planinski	Interni
Preovlađujući pedološki tipovi zemljišta i bonitetna klasa	Škriljci, peščari, krečnjaci 4-8 klase	Interni
Klima (umereno-kontinentalna, subplaninska)	Umereno-kontinentalna	Interni

Prosečna količina padavina (mm)	627 mm	Interni
Srednja godišnja temperatura (oS)	9,4	Interni
Hydrografija (površinske i podzemne vode)	Sliv reke Raške zahvata površ. 1193 km ² , dužina mreže vodotokova iznosi 879 km	Interni
Površina pod šumom (ha)	37565 ha	rzs*
Površina pod šumom u ukupnoj površini AP/JLS (%)	51 %	rzs*
Pošumljene površine u prethodnoj godini (ha)	/	rzs*
Posečena drvena masa (m ³)	/	rzs*
POKAZATELJI RAZVOJA POLJOPRIVREDE		
Stanje resursa		
Ukupan broj poljoprivrednih gazdinstava:	5044	rzs***
Broj registrovanih poljoprivrednih gazdinstava (RPG):	3770	Uprava za trezor
- porodična poljoprivredna gazdinstva (%)	99,94 %	
- pravna lica i preduzetnici (%)	0,06%	
Korišćeno poljoprivredno zemljište (ha)	- KPZ 19950 ha	rzs***
Učešće KPZ u ukupnoj površini JLS (%)	55 %	
Oranice i bašte, voćnjaci, vinogradi, livade i pašnjaci, ostalo(18) (ha, %)	75 %	rzs***
Žita, industrijsko bilje, povrće, krmno bilje, ostalo(19) (ha, %)	21 %	rzs***
Prosečna veličina poseda (KPZ) po gazdinstvu (ha)	3,95 ha	rzs***
Obuhvaćenost poljoprivrednog zemljišta komasacijom (ha)	0	Interni
Obuhvaćenost zemljišta nekim vidom udruživanja (ha)	0	Interni
Broj poljoprivrednih gazdinstava koja navodnjavaju KPZ	1332	rzs***
Odvodnjavana površina KPZ (ha)	0	Interni
Navodnjavana površina KPZ (ha)	793 ha	rzs***
Površina poljoprivrednog zemljišta u državnoj svojini na teritoriji AP(20) (ha)	/	Interni
Površina poljoprivrednog zemljišta u državnoj svojini koja se daje u zakup (ha):	5419	Interni
- fizička lica (%)	100 %	Interni
- pravna lica (%)	88408	Interni
Goveda, svinje, ovce i koze, živina, košnice pčela (broj)	10318	rzs***

Traktori, kombajni, priključne mašine (broj)	4285	rzs***
Poljoprivredni objekti (broj)	504	rzs***
Hladnjače, sušare, staklenici i plastenici (broj)	Min.đubrivo 3651 ha/2905 PG, stajnjak 3499 ha/3572 PG, zašt.bilja 1637 ha/1889 PG	rzs***
Upotreba mineralnog đubriva, stajnjaka i sredstava za zaštitu bilja (ha, broj PG)	12425, 0 stalno zaposlenih	rzs***
Broj članova gazdinstva i stalno zaposlenih na gazdinstvu:	12425 na por.gazdinstvu, 8 na gazd.pravnog lica	rzs***
(na porodičnom PG: na gazdinstvu pravnog lica/preduzetnika) (ha)	3265	rzs***
Godišnje radne jedinice (broj)	3265	rzs***
Zemljoradničke zadruge i udruženja poljoprivrednika (broj)	7 zadruga, 23 udruženja	Interni
Proizvodnja poljoprivrednih proizvoda(količina):		
- biljna proizvodnja (t)	15 t/ha	rzs***
- stočarska proizvodnja (t, lit, kom.)	Goveda grla 9645 ,ovce 16091, svinje 3304, živina kom. 49368, košnice 10000	Interni
POKAZATELJI RURALNOG RAZVOJA		
Ruralna infrastruktura		rzs*
<i>Saobraćajna infrastruktura</i>		
Dužina puteva(26) (km)	735 km	rzs*
Pošte i telefonski pretplatnici (broj)	4 pošte, 20563 pretplatnika	rzs*
<i>Vodoprivredna infrastruktura</i>		
Domaćinstva priključena na vodovodnu mrežu (broj)	19870	rzs*
Domaćinstva priključena na kanalizacionu mrežu (broj)	16074	rzs*
Ukupne ispuštene otpadne vode (hilj.m3)	/	rzs*
Prečišćene otpadne vode (hilj.m3)	/	rzs*
<i>Energetska infrastruktura</i>		
Proizvodnja i snabdevanje električnom energijom (broj)	Na teritoriji grada ne postoji pogon za proizvodnju el.energije, distributer je ED Kraljevo	Interni
<i>Socijalna infrastruktura</i>		
Objekti obrazovne infrastrukture (broj)	Predškol.obrazovanje: 26 objekata, OŠ:16 objekata sa	rzs*

	27 objekata ist. odeljenja, Srednje škole :7 objekata i 2 Univerziteta	
Broj stanovnika na jednog lekara	/	rzs*
Broj korisnika socijalne zaštite	/	rzs*
Diverzifikacija ruralne ekonomije	/	
Zaposleni u sektorima poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede (broj)	2131	rzs* rzs***
Gazdinstva koja obavljaju druge profitabilne aktivnosti(30) (broj)	76	rzs***
Turisti i prosečan broj noćenja turista na teritoriji AP/JLS (broj)	25- narodna radinost	rzs*
Transfer znanja i informacija	U periodu 2016-2017 teritoriju grada posetilo je 20496 turista, evidentirano je 44237 noćenja	
Poljoprivredna savetodavna stručna služba (da/ne)	Da	Interni
Poljoprivredna gazdinstva uključena u savetodavni sistem (broj)	120	PSSS